

**PROF. DR HAB. N. FARM. HENRYK GERTIG
(1924–2011)**

13 listopada 2011 r. zmarł w Poznaniu Prof. dr hab. n. farm. Henryk Gertig, wieloletni Kierownik Katedry i Zakładu Bromatologii, Dziekan Wydziału Farmaceutycznego.

Profesor Henryk Gertig urodził się 2 grudnia 1924 r. w Poładowie k/Poznania. Szkołę powszechną ukończył w Poznaniu, a następnie w 1937 r. wstąpił do Gimnazjum. Wybuch II Wojny Światowej uniemożliwił Mu dalszą naukę. W lutym 1941 r. cała rodzina została wysiedlona do Generalnej Guberni. Panujące w domu Profesora tradycje patriotyczne znalazły swój wyraz w podjęciu czynnej walki z okupantem hitlerowskim, poprzez wstąpienie wraz z ojcem w roku 1943 do Armii Krajowej (pseud. Szpak). Na początku lutego 1945 r. wrócił do Poznania i wstąpił do organizującego się Gimnazjum i Liceum im Bergera, uzyskując świadectwo dojrzałości w 1947 r. Podczas nauki w szkole średniej jako wolny słuchacz podjął studia z zakresu biologii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego, a następnie w 1947 r. na Oddziale Farmaceutycznym tegoż Uniwersytetu.

Dyplom magistra farmacji uzyskał w 1951 r., stopień naukowy doktora nauk farmaceutycznych nadała Mu Rada Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w 1959 r., stopień naukowy docenta, zmieniony mocą ustawy na stopień doktora habilitowanego, uzyskał w 1965 r., tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego w roku 1975, a w roku 1985 profesora zwyczajnego.

Karierę naukową Profesor H. Gertig rozpoczął w 1949 r. jako zastępca asystenta, a później asystenta i starszego asystenta w Katedrze Botaniki Farmaceutycznej Uniwersytetu Poznańskiego. W roku 1953 został adiunktem w Ogrodzie Farmakognostycznym, obejmując w 1966 r. jego kierownictwo. W związku z zaistniałą na Wydziale Farmaceutycznym sytuacją kadrową, Rektor w 1968 r. powołał Go na stanowisko kierownika Katedry i Zakładu Nauki o Środkach Spożywczych. Nazwa tej jednostki w roku 1982 została zmieniona na Katedrę i Zakład Bromatologii, którą kierował do chwili przejścia na emeryturę w 1995 r. W 1972 r. powołany został przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej do sprawowania funkcji dziekana Wydziału Farmaceutycznego, którą pełnił przez dwie kadencje (1972–1978 r.). Dzięki ogromnemu zaangażowaniu Profesora H. Gertiga, Wydział Farmaceutyczny w 1972 roku uzyskał prawo przeprowadzania habilitacji. W 1977 r. powołany został przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w skład Rady Programowej d/s Analityki Medycznej. Na wniosek Profesora H. Gertiga utworzony został na Wydziale Farmaceutycznym w Poznaniu – jako jeden z pierwszych w Polsce – Oddział Analityki Medycznej.

Prace początkowego okresu działalności naukowej Profesora H. Gertiga dotyczyły zagadnień związanych z anatomią i morfologią roślin leczniczych, a następnie analizą, wyodrębnianiem i identyfikacją substancji naturalnych występujących w niektórych gatunkach roślin zawierających alkaloidy oraz kwasy porostowe. Po przejściu kierownictwa Katedry i Zakładu Bromatologii Profesor zainicjował badania nad pozostałościami pestycydów w środkach spożywczych, ustalaniem okresów karencji, wpływem na aktywność niektórych układów enzymatycznych w tkankach szczurów, trwałością pod wpływem zabiegów technologicznych oraz wpływem na wartość odżywczą żywności. Następnie Profesor H. Gertig skoncentrował uwagę na szeroko pojętej problematyce jakości zdrowotnej żywności i żywienia. Wyniki tych badań w dużym stopniu przyczyniły się do rozpoznania żywieniowych czynników ryzyka rozwoju chorób cywilizacyjnych wśród populacji o zróżnicowanym wieku, płci i sytuacji ekonomicznej. Szczególnym zainteresowaniem Profesora H. Gertiga było ustawodawstwo żywnościowe i w tym zakresie znaczący jest Jego udział w opracowaniu szeregu ekspertyz. Był jednym z członków komisji zajmującej się harmonizacją polskiego prawa żywnościowego z prawem unijnym. Z działalnością naukową Profesora H. Gertiga wiązały się jego liczne udziały w konferencjach i sympozjach naukowych – krajowych i międzynarodowych, podczas których prezentował wyniki badań naukowych, wchodził w skład komitetów organizacyjnych, naukowych, przewodniczył sesjom naukowym, wygłaszał referaty plenarne. Niezwykła serdeczność, kultura osobista i takt, pozostaną na zawsze w pamięci uczestników konferencji.

Profesor Henryk Gertig prowadził szeroką działalność naukową i dydaktyczną. Był autorem bądź współautorem ponad 300 prac, w skład których wchodzi zarówno prace eksperymentalne, monograficzne, przeglądowe i ekspertyzy, a także populary-

zujące wiedzę o jakości zdrowotnej żywności i żywienia. Był autorem, współautorem i redaktorem 8 skryptów, współautorem 4 podręczników: „Żywność a zdrowie” – PZWL 1996 r., „Żywność a zdrowie i prawo” – PZWL 2004 oraz „Bromatologia – zarys nauki o żywności i żywieniu” – PZWL 2006. Był opiekunem naukowym 4 przewodów habilitacyjnych, promotorem 6 przewodów doktorskich oraz doktora honoris causa nadanego prof. dr Bogusławowi Borkowskiemu przez Akademię Medyczną w Poznaniu, kierownikiem ok. 200 prac magisterskich.

Wyjazdy zagraniczne Profesora H. Gertiga były związane przede wszystkim z jego działalnością naukową. W 1963 r. przebywał jako stypendysta Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej w instytutach naukowo-badawczych w Moskwie, Taszkencie i Leningradzie. W roku 1968 nawiązał współpracę naukową z Uniwersytetem im. M. Lutra w Halle, a w 1970 r. jako stypendysta przebywał w Kijowie w Instytucie Higieny i Toksykologii. W 1976 r. brał udział w Kongresie Naukowym Włoskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Neapolu. W grudniu tego samego roku przebywał w Sofii w Instytucie Higieny Żywności i na Wydziale Farmaceutycznym, gdzie wygłosił szereg wykładów związanych z analityką pestycydów. We wrześniu 1977 r. jako przedstawiciel Wydziału brał udział w uroczystościach 25-lecia Uniwersytetu Komenskogo w Bratysławie, gdzie przedstawił program szkolenia farmaceutów w Polsce.

Z działalnością naukową Profesora H. Gertiga była ściśle związana działalność dydaktyczna, którą rozpoczął już w 1950 r. prowadząc zajęcia z botaniki, następnie farmakognozji, analityki i preparatyki fitochemicznej. Po przejściu do Katedry i Zakładu Bromatologii zorganizował od podstaw zajęcia dydaktyczne obejmujące wykłady, ćwiczenia i seminaria dla studentów farmacji i analityki medycznej. W wyniku stałych kontaktów z kierownikami pozostałych Katedr Bromatologii wspólnie opracowany został program nauczania, który w swej wersji podstawowej jest realizowany do chwili obecnej.

Profesor Henryk Gertig należał do wielu krajowych towarzystw naukowych. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, członkiem i współzałożycielem Polskiego Towarzystwa Nauk Żywnościowych. W 1980 r. zorganizował i był pierwszym przewodniczącym Oddziału Poznańskiego tegoż towarzystwa. W latach 1987–1995 sprawował funkcję zastępcy przewodniczącego Zarządu Głównego, był członkiem Komitetu Żywności Człowieka PAN, przewodniczącym Komisji Higieny Żywności i Żywienia, której był współorganizatorem. Ponadto był członkiem Komisji Analizy Bromatologicznej Komitetu Chemii Analitycznej oraz Komisji Biochemii i Fizjologii Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN.

Za działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną Prof. Henryk Gertig został uhonorowany wieloma odznaczeniami i nagrodami, takimi jak: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Odznaka honorowa miasta Poznania, Medal pamiątkowy Włoskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Medal za zasługi dla rozwoju Akademii Medycznej w Poznaniu, Medal pamiątkowy wydany z okazji 70-lecia studiów medycznych w Poznaniu, Medal im. Karola Marcinkowskiego nadany z okazji 75-lecia studiów farmaceutycznych.

W dowód uznania za działalność naukową i dydaktyczną, wielokrotnie był nagradzany przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Rektora. W roku 1989 Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych przyznało Profesorowi Henrykowi Gertigowi prestiżową nagrodę im. Aleksandra Szczygła.

Ostatni raz spotkaliśmy się z Panem Profesorem 18 listopada 2011 roku na cmentarzu parafialnym w Skórczewie – nieopodal Poznania – Rodzina, przyjaciele, znajomi, pracownicy naukowci, studenci. Spotkaliśmy się, aby pożegnać drogiego nam Pana Profesora. Władze Uczelni reprezentowali Prorektor ds. współpracy naukowej z zagranicą – prof. dr hab. Zenon Kokot oraz Dziekan Wydziału Farmaceutycznego – prof. dr hab. Edmund Grześkowiak, Komitet Nauki o Żywieniu Człowieka PAN – prof. dr hab. Jan Gawęcki, Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne – prof. dr hab. Jadwiga Biernat, Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych – prof. dr hab. Małgorzata Schlegel-Zawadzka, środowisko bromatologów polskich – doc. dr hab. Paweł Zagrodzki. W ten pamiętny dla nas dzień nawet najlepiej dobrane słowa nie będą w stanie wyrazić naszego smutku i żalu. Odszedł od nas wspaniały Człowiek, nauczyciel, doradca, przyjaciel, współtwórca nowoczesnej szkoły bromatologii w Polsce. Był niekwestionowanym autorytetem w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia, wybitnym znawcą prawa żywnościowego. Z Katedrą Bromatologii Pan Profesor związał się na ponad 40 lat. Uporządkował i rozwinął jej działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną, tworząc wiodącą placówkę naukową w Polsce. Zostawił po sobie imponujący dorobek naukowy. W swej ponad 60-letniej pracy na rzecz poznańskiej Almae Matris wykształcił profesorów, docentów, doktorów i wiele pokoleń farmaceutów. Nie obce były również Panu Profesorowi terminy z zakresu botaniki, farmakognozji i szeroko pojętej fitoterapii. Kochał przyrodę, otaczający Go świat i ludzi, a to, co było najważniejsze, zapisywał na kliszy aparatu fotograficznego, począwszy od wydarzeń poznańskiego czerwca 1956 roku, a kończąc na historycznych zdjęciach z ostatnich konferencji i sympozjów, w których Pan Profesor brał czynny udział. Swym życiowym optymizmem zarażał nas w czasie okolicznościowych spotkań i prowadzonych rozmów. Uczył nas porządku, dokładności, precyzji w formułowaniu tez i uczciwości przy opisie badań. Będzie nam brakować Jego zachęty do działań i pracy nad sobą. Był dla nas niedoścignionym wzorem. My, Jego uczniowie, mieliśmy to szczęście, że dane nam było spotkać takiego Człowieka. Zapamiętamy Pana Profesora jako szlachetnego, życzliwego człowieka, na którego pomoc zawsze mogliśmy liczyć. Do końca pozostał wierny takim zasadom jak pracowitość, uczciwość, honor. Takim Go zapamiętamy. Był naszym nauczycielem, kierownikiem, a później z chwilą przejścia na emeryturę, doradcą i przyjacielem w chwilach dla nas trudnych. Codziennie, niezależnie od pory roku, pogody, przychodził do katedry. Służył radą, pomocą, przygotowywał kolejne prace i podręczniki, referaty plenarne. Tego ostatniego nie zdążył już przedstawić. Był z nami do ostatnich chwil swojego życia. Umarł godnie, tak jak żył, po chrześcijańsku, prawdziwie... Panie Profesorze, spoczywaj w spokoju.

Prof. dr hab. Juliusz Przysławski